

דנציג, 4.5.35

הבוקר הפלגתי באווירון מברלין. המרחק של 410 קילומטר עברנו בשעה ושלשה רבעים בדיוק לפי התכנית. פה קדמה אותי סלגרמה זו מלונדון:

1.5.35

שרטוק מבריק: " הנציב הודיענו אתמול בדעתו להתחיל אתנו ועם הערבים וויכוח מועצה מחוקקת בסוף מאי. בתחילה חצי רשמי אח"כ רשמי, ואז יודיעו בקהל התחלת הוויכוח. הוא מניח אם גם עמדתנו תהא שלילית לא נסרב הזמנה לוויכוח הענין. הוויכוח בחלקו השני יתנהל בסיס מורחב מצד היהודים והערבים, אך כל הוויכוח עם היהודים יתנהל בידיעת הסוכנות. עניתי עמדתנו השלילית בחקפה עומדת. מצטערים חידוש הענין שאינו מועיל. הנציב הודיע השאלה נידונה מקרוב בקבינט, כי הבטחה ניתנה מכבר, ויש לקיימה". סלגרף יום בואך ללונדון. סלגרפתי שאגיע ללונדון מחרתים באווירון.

ב-11 פגישת השליחים. באו מפולין, גליציה, לטביה, גרמניה, הולנד. מליטא לא יכלו לבוא מחוסר וויזה גרמנית. מרומניה לא באו סתם.

רשימה - בפולין החלו הפעם מאוחר, מלפני שנתיים לא נשאר כל חומר - לא על הפצת השקל, לא על תוצאות הבחירות. לא השאלונים ולא הקורטפונדנציה. גם בועדת השקל המרכזית נעלם כל החומר.

אין אטמוספירה של בחירות בפולין. הכוחות הטובים

עלו לארץ. ישיבת הוה"פ עקרה מפולין את המנהיגים בזמן הפעולה. נחארגן בלוק של פוע"צ - צ.ס., התאחדות צ.ס., השה"צ, גורדוניה, החלוץ. לא משתתפת ההתאחדות. הציעו להם להצטרף, אך לע"ע סרבו. אומרים שדעותיהם חלוקות: וולין נגד הבלוק, חלק מחברי המרכז וסניפים פולניים הוא בעד. - הבלוק התקשר עם 270 סניפים. ועד השקל המרכזי ארגון כבר 420 ועדי שקל. ב-400 ועדים משתתף הבלוק. (לקה"ק יש כשמונה מאות נקודות. הבלוק רוצה להפיץ 350,000 ולקבל רבע מליון קולות. שלחו אנקיסות לערים ע"ד הפצת השקל. אף עיר אחת אינה חושבת להפיץ פחות מלפני שנתיים, רוב הערים - יותר, אך אין המספר מגיע לרצוי. מצב הרוח במקומות טוב. יש רצון לפעולה. אבל במכתבים מציינים שהמצב הכלכלי הורע. אין אמצעים. עומדים אחרי מפעל חל חי.

הבלוק סידר מפעל חיסכון - ששה בולים ב-20 גרוש למשך ששה שבועות (עד 6 במאי). בהרבה מקומות מתאמצים לסיים זאת עד הזמן הקצוב.

רשיש חושש שועידת החלוץ וכינוס המפלגה יכבירו על הפעולה - כי החברים יעקרו ממקומותיהם ויוציאו על נסיעות. המצב הכספי של הבלוק מיואש. אין אמצעים לפעולה: פלקסים, חוזרים, מכתבים, שליחים. לליגה יש 700 נקודות, ועם כלן יש להתקשר. אין כסף לבולים. כשבא רשיש החליטו לאסוף 1500 זהוב - ונתקבלו עד עכשיו רק 900 זהוב. בחלוץ המצב קשה, יותר קשה במפלגה. לא מסדרים ביקורים מחוטר הוצאות. בנידון אחד

יש השבחה: קיימים מזכירים גליליים של הליגות. מן ההכרח לבקר כל נקודה (נכון!) אבל אין אמצעים לכך. והמזכירים משותקים.

רשיש מניה שאפשר להצליח - אם כי חוסר מלחמה ברוויזיוניזם מרפה את הידים. מכל עיר שואלים החברים אם הרוויזיוניסטים ילכו לקונגרס. המזרחי רק עכשיו יצא בחוזר על שקלים. היחסים עם "הכלליים" מתוחים. מספרים כאילו יש מכתב מגרינבום שהפועלים "בגדו" בו ויוציאו מידיו את מחלקת העליה.

יש צורך שכל השליחים ישתחררו לחודש מכל פעולה אחרת ולהתרכז במפעל השקל. הוה"פ צריך לדרוש מכל שליחיו שיחמכרו לשקל. דרושים אמצעים - לכה"פ 2000 לא"י (?) - לביקורים ידרשו 50 - 60 איש (זה נכון!), והכרחי איש מרכזי. בלי זה אין להרים את המשא הגדול.

ביילופולסקי - בשובו לפולין מצא מצב רע. ישיבת

הוה"פ נתנה דבר מה - אבל יציאת הרוויז. השפיעה לרעה על חנוכתנו. אפילו בואו של ז'בוטינסקי לפולין להלחם נגד השקל (הוא מרצה מחר בוורשו) לא יגרה במידה מספיקה את חברינו. הכלליים רוצים לעשות מפעל-שקל גדול. עכשיו יש להם נוער. גם המזרחי מתכונן. אצל חברינו יש מצב רוח של אולרייטניקים. החלוצ עכשיו חלש לעומת השנתים שעברו. יש "העובד" - אבל אין לו עליה. גם המצב ב"הפועל" אינו מזהיר. חסרו שליחים. כוח חדש שמבטיח הוא הארגון המקצועי. גדל גם כוח המפלגה.

אבל הועידות המרובות שמתכנסות במאי עלולות להרוס כל המפעל.

לכסר (גליציה המזרחית). המפלגה גדולה, יש לה נוער חשוב, אבל בזמן האחרון הורע המצב. במפלגה לא נשארו כוחות מרכזיים (?) חסר וורבר - הכוח המניע העיקרי. מלצר נשאר בארץ. הכלליים גידלו נוער. אחווה - שהיא בחצייה רוויזיו-ניסטית - התרחבה. הכלליים מצאו דרך למהגרים הרוסים הנמצאים בגליציה. ארגנו הקצבים. סיסקוב עשה חיל רב לכלליים. גם ליברמן עשה פסגה. הסכים לקחת 40% מהכלליים. בכלל יש ערות רבה בגליציה לקראת מפעל השקל. מן ההכרח להחיש משלוח השליחים מהארץ (וורבר וגרבוובסקי!). הארגון החקלאי שעל יד "העובד" יש לו פריפריה, ויגדיל כוחנו. העובד מונה 100 סניפים בגליציה. בכנוס של "העובד" בסטרי ובמקומות אחרים היתה ערות רבה לקראת הקונגרס. "העובד" הגליצאי אומר להפיץ 15000 שקל. גם מרכז החלוצי מתחיל בפעולת השקל. (החלוצי מונה 15000 חבר, ויתכן שיפיץ 30.000 שקל). מחשיבים בגליציה את המכתבים מא"י, אבל דורשים שלא יהיו נדפסים, אלא כתובים ביד, וישלחו לאנשי המשפחה. ההפגנה באחד במאי עשתה רושם רב. - גורדוניה הכריזה על "מפעל חיסכון" - ומקוים להצלחה. שליח מיוחד נחוץ למערב גליציה - וכאן המפלגה לא תוכל לפרנס אותו.

גורוובסקי - נכון שבגליציה המזרחית יש ערות רבה, ותפעולה החלה בזמנה. "העובד" הוא אחד התאים הכי פעילים

בתנועה. ג. ביקר ב-11 סניפים, ונדמה לו שלמרות חגבורת תנועתנו נחזיק מעמד רק בקושי, כי הכלליים החגברו מאוד, ביחוד ע"י פעולת סיטקוב. חוסר סרטיפיקטים לעובד מרפה הידים. לכסף גליציה המזרחית לא זקוקה - אולם דרושים אנשים מהארץ.

בצ'חוטלובקיה המצב לא טוב. אי-האיחוד ספריע. החלוץ והעובד החגברו בזמן האחרון. פעולת ליפסקי חשובה. הכניס כפרים שלמים לתנועתנו. המצב הפנימי בחלוץ לא טוב. יש ריב בין הגוש הכללי והשה"צ. בימים אלה מחקיימה ועידת החלוץ במונקטש, והשה"צ שהוא במיעוט הודיע שלא יכנע. דורשים איש מהארץ לפעולת השקל. בואו נחוץ מיד.

ברומניה היה לפני ששה שבועות. זה כשנה יש מצב רוח של ערב ועידת איחוד. דרושה דחיפה קלה מהארץ. החברים דורשים מהארץ כסף (150 לא"י) וצירים. בטרנסילוניה כמעט אין דריסת רגל גם למפלגה וגם לחלוץ. בכל רומניה אפשר להגיע ל-10 מנדטים - אם תבוא עזרה מהארץ (לפני שנחלים היו 4 מנדטים). במשך השנחים נחגברה תנועתנו ברומניה. התאים הפעילים ברומניה הם של "העובד".

בגליציה המערבית נתחזקו הציונים הכלליים, וחברינו חושבים שכוחם היחסי ירד הפעם, דרשו שליח מהארץ ולא נענו. שתי המפלגות רוצות להתאחד - אך המרכז הוורשאי מעכב. "עולים פועלים" ו"העובד" נתאחדו בעזרת גוהובסקי.

אנשי השה"צ היו פסיביים בכל עניני הקונגרס.
גם בפולין ניכרת הפסיביות של השה"צ (בוולין, בפינסק ועוד).
סניפי החלוץ בפולין חלשים. ברוב המקומות קיומם הוא רק
פורמלי. קיבוצי ההכשרה סגורים בפינתם ואינם מעורים בחיי
העיר. ומרכז החלוץ יצטרך לאמץ פעולת הסניפים. בוולין התאים
המפלגתיים חלשים. מרכז הכובד בפולין - הגברת האפרס המרכזי.
יש אפשרות של הכפלת השוקלים בפולין.

ספקטור (השה"צ) - ביקר ברוסניה. ארץ זו הוזנחה
עד עכשיו. הפירוד לארצות במדינה זו מפריע, אך אילו היה
איחוד המפלגות היו מתגברים על הקושי. מצפים לבואו של
שפרינצק. העובד עלול להתפתח מחוסר עליה.

מז'יבובסקי - לפי מפקד החלוץ בפולין יש 27.000
חברים. אבל אלה שעזבו את סניפי החלוץ לא אבדו לנו מבחינת
הקונגרס. הם נשארו בחנוכתנו: במפלגה, ב"העובד" או בפריפריה.

רשיש - המפלגה, החלוץ, הנה"ע, השה"צ, גורדוניה,
החלוץ הצעיר, האגודות המקצועיות, הפועל, מונים 65.000
בוגרים שוקלים. אם נניח מינימום שכל בוגר יפיץ 3 שקלים
נביע למאתים אלף קולות. ועד השקל המרכזי שלח לערים בפולין
240.000 שקל. וורשו דורשת 60.000, המזרחי רוצה להפיץ בוורשו
15.000 שקל. אנו יכולים להביע בוורשו ל-10.000 קול
(שקלים 15.000).

לחלוץ יש 9.000 חבר בהכשרה. מתחילים עכשיו להפעיל חברים אלה. הם יפנו להוריהם. גם הסניפים יהיו פעילים. יש לארגן הורי הפועלים והחלוצים, יש להקים ארגון נשים של א"י העובדת. אילו גולדה עמדה לרשות פעולה זו במשך שנה אפשר היה לעשות גדולות.

פרלא (השה"צ) - התנופה לקראת הקונגרס טרם באה -

אבל לא השה"צ אשם בכך. היו כינוסי הבוגרים של השה"צ מוקדשים לקונגרס. הוצא הרבה חומר בכתב. ועידת השה"צ חגביר כוחנו לקונגרס. מועידת החלוץ נשקפת סכנה - במקום הפגנת כוח תפגין חילוקי דעות. השה"צ קיבל סלברמה מחבריו בארץ שמאשרים את כל מעולתם פה.

בהיר - בלסביה לא קיימת הסתדרות ציונית - פורקה

ע"י הממשלה. כל הפעולה היא בלתי לבלית. אין רדיפות מצד הממשלה - אך יש פחד בקרב כל החוגים האזרחיים. גם במפלגתנו נצטמצמה הפעולה. לקונגרס הקודם עמדה לסביה בראש פעולת השקל בעולם (מחוץ לאסטלנד!). הפעם תהיה נסיגה. קה"ס נשתתקה, גם קה"ק סובלת לרגל אישור הוצאת כספים. החלוץ אינו לבלי. הותרו רק בית"ר והרצליה" - נוער ציוני כללי. כל פעולתנו אנו נעשית בחשאי - ובכל זאת גדלה פעולת ההכשרה. משרד א"י קיים - אם כי בלי אישור רשמי. הסתדרויות הנוער שלנו החזיקו מעמד ושמרו על כל חבריהם במקצת גם גדלו. החומר המבקש רק סרטיפיקט הלך לאגודות הלבגליות. לפני חדשיים נתקבל אישור לחלוץ בשם

"עולים" - האישור ניתן על שם ציונים "מכובדים". דבר זה מחייב אותנו לזהירות. - המצב הכלכלי של היהודים הולך ורע. המדיניות של הממשלה מכוונת להריסת היהודים. יש מצב רוח ציוני חשוב, אבל אין מנהיגות ציונית. אנשינו לא יכולים להופיע כלפי חוץ - כי היו מעורבים ב"עבודת הווה". דור חדש לא קם עדיין לנו. לציונות האזרחית אין כוחות, ואלה שיסגסגו שרויים בפחד. במצב זה אין הסתדרות שתפיץ השקל. גם לקונגרס הקודם היה השקל במקצת בלתי לגלי, כי אסור היה להוציא כסף. עכשיו אין גם מי שיפיץ השקל. (מדוע לא שקל מקומי?) חושבים לעשות זאת, וקה"ס תפיץ אותו. אולם המזרחי והכלליים מפחדים גם מזה. אין מי שידבר עם הממשלה על זה. סרכז מפלגתנו דרש משאר המפלגות להתחיל בפעולת השקל. חוסר עתון מכביד. העתון היחיד הוא של האגודה. רק דאס ווארט מליטה ויודישע רונדשוי אפשר לקבל - אבל רק ע"י חתימה בכל חודש בדואר. לעתון האגודה יש הסכם עם הרוויז. מדפיס מאמרי ז'בוטינסקי. - אספות פומביות אי אפשר לסדר. בחירות אי אפשר יהיה לעשות, תהיה רשימה מאוחדת. יש כבר הסכם עם הכלליים והמזרחי על כך. דרושה הסכמת ההנהלה שימכר שקל מקומי ושהכסף ישאר עד עת מצוא בלסביה (תסכים).

באסטלנר היתה מחלוקת פנימית לרגל הצירות היחידה.

היתה אופוזיציה לציר, ובוועידה שהיתה היא ניצחה. מי שהיה ציר עולה לארץ. ועכשיו מסתדרת הפעולה. הכוח העיקרי הוא השה"צ (נצ"ח), גם שם פרקו את כל המפלגות - מלבד הציוניות. יהיה לנו שם מנדט.

בליטא - חנוכתנו במצב קשה (בפנים). בחלוץ רע מאוד. בין השה"צ והגוש הכללי ריב בלתי פוסק. שליחי ההסתדרות לא מתנהגים כראוי. דורשים בוא חבר מהמרכז העולמי לסדר היחסים. ששה חברי מרכז החלוץ יעלו בקרוב לארץ. נשארים רק צעירים. רשיש צריך לבוא לליטא לסדר הענינים.

המפלגה רכשה לה מקום חשוב הודות לעתון. הוא חודר לכל עירה, והוא העתון של היהודי הפשוט. הוריד הסורז' של די יידישה שסימה על חצי. מכניס למפלגה בכל חודש דפיציט של 2000 ליט. בגלל זה עשו מעשים לא טובים. אילו המציאו להם מכונת דפוס היה העתון נושא עצמו. החברים עובדים במסירות בעד העתון. אחרי עבודת יום לנפשם - הם באים ועושים את העתון. בלטביה יש לו 400 חותמים, ואפשר להרחיב. בליטה המרכז "הכללי" הוא בידי ב'. תהיה מלחמה קשה. יש צורך בשליח מיוחד לליטא לרכז כל הפעולה, ושדעתו תתקבל בכל החנועה.

אורבך (גרמניה) - בגרמניה לא קיימת מסעמים פוליטיים מפלגתנו - אבל יש הסתדרות אחידה שאנו משתתפים בה. הרוויז. קיימים והשלטון תומך בהם. אנשי ז'בוט. וגרוסמן יושבים שם יחד, נקראים שטטס-ציוניסטן. כנראה ילכו לקונגרס, וידרשו בחירות. בלעדיהם היה נעשה הסכם בינינו ובין הכלליים והמזרחי. חושבים שיהיו 20 ציר, מהם 8 לכלליים, 8 לשמאל, 4 למזרחי. למזרחי לא מגיע כל כך הרבה, אבל רוצים לעזור להם. סיכויים השקל טובים. השלטון יודע על השקל.

כל הפעולה חעשה ע"י ההסת' הציונית, ושלוש המפלגות ישתתפו באספות. דרושים שליחים לפעולה הכללית שלנו.

רוזנפלד (הולנד) - בהסת' הציונית N.Z.B.
יש 3.000 חבר, ורק חבר ההס' יכל לרכוש שקל. בוחרים יש כ-800, 600 בוחרים של ברנשטיין, השאר של המזרחי. לפני שנתיים נוסדו פוע"צ ואינם רוצים להכנס ל-N.Z.B. בלי כניסה אין N.Z.B. נותנים שקלים. אם יקבלו שקלים מלונדון - יחפסרו כל מנהלי N.Z.B.

פפר (סקנדינביה) - לפי התור (בין 3 הארצות
הסקנדינביות יש תור לקונגרס) היחה שבדין צריכה לקבל המנדט, אבל דניה דורשת הפעם, כי עשתה בשביל הארץ, והיא תקבל המנדט. הכוח הציוני האקטיבי בדניה - הוא חלוצי ההכשרה מגרמניה. אולם אם אנחנו נבחר בציר נזיק לעניני ההכשרה. סלור (מפ"ת) רוצה לנסוע לקונגרס, ואולי יוסכם שהוא יהיה ציר משותף של הציונים והחלוצים.

סרסקובר - הארצות הקטנות באירופה יש לחלק לשני סוגים: 1) קטנות באמת, שאי אפשר להגדיל בהן את כוחנו (אסטוניה, בולגריה, בלגיה). באסטוניה נקיים את המנדט, בבולגריה המצב רע, מפני המחיר הגבוה של השקל (פי שלושה מאשר בפולין). חברינו מחאים נגד גובה המחיר ומאימים בהפסקת הפעולה. בבלגיה נקיים המנדט האחד. המפלגה הבלגית

אקטיבית. הקימה רשת בתי ספר. - 2) ארצות שאפשר
להגדיל: צ'חיה, גליציה המערבית, צרפת ואבסטרסה.

בצ'חיה יש לעשות הרבה יותר מאשר לקונגרס י"ח.
במערב גליציה יש פריפריה חשובה לצ.ס. - התאחדות. האסון
הוא ששם עוד יותר מאשר במקום אחר רואים בכלליים את
הציונים. לונדון פונה רק אליהם. הם קבלו את השקלים -
ואינם נותנים לחבטתנו. ועד השקל כמעט שאינו מחכנס.
חברינו מחאו וכתבו ללונדון. ואין תגובה מספיקה.

בצרפת חושבים חברינו שגם הפעם יהיה לנו המנדט,
אולם משרד האיחוד סבור שבפרס בלבד אפשר להגדיל הרבה.
יש בפרס 150,000 יהודים.

באבסטרסה חוששים חברינו למלשינות בשעת הבחירות.
(יש כאן צורך בקומיסר בשעת הבחירות, אשר יפסול כל רשימה
שתתמש באמצעים מסוליים).

(הפסקה לצהרים).

אחרי הצהרים הרצאתי על תפקידינו בציונות ועל
יחסינו את שאר הכוחות בתנועה.

הוויכוח שבא אח"כ לא היה כל כך לעניין. בנארי
ניסה לעשות וויכוח שרק ההכשרה לחיי קיבוץ היא הפעולה
החינוכית היחידה, והפעולה שממנה תלוי הכל.

בהרצאתי עמדתי על ההבדל שבין לפני שנתיים - הדיפת

סכנת השתלטות הרוויזיוניזם בקשר עם הריאקציה בעולם ובין מצבנו עכשיו. הוכח הכושר שלנו - אך אין להפליג בגודל הצלחתנו. הערך המכריע של הזמן בתנועתנו. חשש המלחמה. הליקויים: מעוט התישבות חקלאית, עזיבת העבודה בכפר, שנויים לא טובים במבנה מעמד הפועלים, אינפלציה של בנין, רפיון ההון הלאומי, ספסרות, רפיון תנועתנו בגולה, חוסר רוב יציב וסוצק בארצות. החפקיד עכשיו: חזק ההסתדרות הציונית (הפצה גדולה של שקלים, השגת רוב מוחלט, קואליציה רחבה תחת הנהגתנו. ההבדל בין מפלגה שלטת ובין אופוזיציה. קרוב ארגוני הנוער, ציונות גדולה, בנין מהיר ואיתן, מפעל החישובות גדול, איחוד החלוץ, פעולה חינוכית עממית, יצירת הסת' הציונית אחידה.

5.5.35

הישיבה האחרונה הבוקר היתה מוקדשת לחשובתי. הסברתי מדוע אנו כמפלגה המכרעת בציונות צריכים להציג לנו חפקיד איחוד התנועה הציונית ואיחוד העם בציונות - תחת ההגמוניה של תנועת הפועלים. בסוף דברי ציינתי דרכי ארגון מפעל השקל בארצות.

לאחר הצהרים עפתי חזרה לברלין. האווירון שבא מקניגטברג נתאחר כמעט בשעה שלמה לרגל האיחוד של האווירון הבא ממוסקבה. הפעם ארכה הנסיעה ברבע שעה יותר.